

هشتاد سالگی نام شاهی

بمون تیوری

نام گردانی آبادی ها رسم ناخوشایندی است که بر ایران چیره است. خو کرده ایم که با سرنگونی هر فرمانروایی آبادی ها را به نام تازه ای بخوانیم. از کوچ و برزن تا ده و شهر. در دسر یاد از گذشته تا هم اینک بر جا است. فراموش نکنیم که در این نام گردانی ها ، تنها ذهن آدمی نیست که ناچار است نام های کهنه و نو را کنار هم نهد و جای زیادی بگیرد؛ در نامه نگاری و هر آنچه که نیاز دنیای امروزی است همین گرفتاری هست. نمونه شاهی. باید بنویسیم قائم شهر / قائمشهر) شاهی پیشین. خیابان شهید شریف واقفی (خیابان جویبار) ، کوچه ... و... . آسیب یاد آدمی ، زمان و هزینه های این جابه جایی ها را دستکم نگیریم.

خرد و دانش به ما می فهمانند که نامی بر نشانی و جایی ننهیم که به هر رویدادی دگرگون سازیم. این همه خیابان و کوچه با پیش نام شهید این و آن ، و در تکانی باز نامی نو.

به این امید که روزگاری نام خیابان و کوچه را به شماره و یا گل ، گیاه ، هنروران ، سخنوران و فرهیختگان مردمی بخوانند و بشناسند.

شهری که امروزه " قائم شهر " می خوانند تا پایانی 1357 شاهی می نامیدند. پیش از آن دستکم از دوره صفویان تا 1310 علی آباد بود و از 26 بهمن 1310 رسماً شاهی نام گرفت.

شاید شنیدن و خواندن نام شاهی برای نسل جوان دشوار آید. لابد برخی هم دستاویزی تازه برای اتهام تازه ای بیابند. با این همه سر آن دارم به چرایی و چگونگی نام گردانی شاهی و قائم شهر بپردازم و نسل انقلاب بهمن 1357 را به نقد بکشانم، گرچه تلخ ولی سزاوار است!

اوایل انقلاب 1357 ، مردم گریزان از هر چه نماد شاهنشاهی پهلوی، نام شاهی را نپسندیدند. شماری از مردم " کارگر شهر " خواندند. به این فکر هم نبودند که نام دیرینه علی آباد را باز خواهند. هواخواهان جمهوری اسلامی هم با جیغ و داد و با تشر و توسری بر سر گویندگان " کارگر شهر " رای خود را نشان می دادند. به یاد داریم رنگ بر دیوار هایی می پاشیدند که " کارگر شهر " نقش بسته بودند. تا اینکه فخرالدین حجازی در ورزشگاه نساجی شماره [شاهی گلو دراند، غریو جنگنده سر داد و دست اندرکاران را واداشت تا هر چه زودتر نام بی مسمای قائم شهر را به جای شاهی بخشنامه سازند!

در گزارش های روزنامه اطلاعات سال 1309 چند بار از بنیاد شرکت شاهی در علی آباد آن زمان یاد شد. شاید همین کارخانه نام شاهی را در ذهن همگان انداخته بود و سرآغازی برای نام گردانی از علی آباد به شاهی گشت. به یاد بیاورم که پیش تر از این، در 1306، نخستین دبستان را " دبستان شاهی " نامیدند.

نکته چشمگیری که باید دانست این است که پیش از آن که به فرمان وزارت کشور رضا شاه، نام آبادی تغییر یابد، مردم از علی آباد به شاهی یاد می کردند.

بهترین گواه روزنامه اطلاعات است . در گزارش 12 خرداد 1310 رویه 1 با نام " ایستگاه شاهی " به روشنی آوردند: "... ایستگاه علی آباد از چندی باینطرف بایستگاه شاهی موسوم گردیده و اصولاً اسم علی آباد به " شاهی " تبدیل یافته است... "

ایستگاه شاهی

هفته دو روز راه آهن شمال از بندر شاه بعلی آباد آمدورفت می نماید - استاسیون های بندر جز - اشرف - ساری - علی آباد همه مرتب و منظم و تحت نظر محصلینی است که سابقا از طرف وزارت فوائد عامه برای کسب اطلاعات فنی بالمان اعزام شده بودند.

برای مدیریت استاسیون ها و قسمتهای مکانیکی و سایر امور مربوطه برای آهن اعضاء ایرانی گماشته شده اند.

روزهای جمعه و شنبه ترن در این خط آمدو رفت میکند برای حمل و نقل مال التجاره و محمولات از هر استاسیون با استاسیون دیگر تسهیلات لازمه فراهم گردیده و با قیمتهای مناسب حمل و نقل میشود. ایاب و ذهاب مسافر و حمل و نقل مال التجاره و بار از هر قسم روز بروز در تزیاید و پیشرفت است.

اگرچه عایدات حاصله از این راه فعلا چیز مهمی نیست ولی چون رفته رفته امور حمل و نقلی در این خط توسعه خواهد یافت و باید مزبور نیز افزایش خواهد یافت. واگون های راه آهن شمال به سه درجه تقسیم گردیده درجه اول بسیار ممتاز و دوم و سوم - اطاق های درجه اول بسیار ممتاز و موافق آخرین سیستم واگون های لوکس اروپا خریداری شده همین طور است. واگون های درجه دوم و سوم

ایستگاه علی آباد از چندی باینطرف بایستگاه شاهی موسوم گردیده و اصولا اسم علی آباد به « شاهی » تبدیل یافته است - ترن در روزهای حرکت بیش از ده و پانزده دقیقه تفاوت در استاسیون ها توقف نمی نماید.

امتداد راه آهن

برای امتداد خط آهن از ایستگاه شاهی بسمت طهران اقدامات مقدماتی شروع گردیده و مهندسین مخصوص مشغول نقشه کشی هستند موافق تصمیمی که اتخاذ گردیده فعلا چهل کیلومتر راه آهن را از شاهی « علی آباد » بسمت طهران امتداد خواهند داد که از قرار معلوم بسرخ کلا خواهد رسید - امتداد راه بسرخ کلا نیز موجب ترغیب حمل و نقل مال التجاره خواهد گردید. از استاسیون شاهی بیش از دو کیلومتر فعلا ریل گذاری شده و اکنون مشغول نقشه برداری هستند و سپس خاک ریزی و ریل گذاری شروع خواهد شد. این قسمت را خود وزارت طرق تحت نظر و اندر هولست باژیکی خواهد ساخت و صورت کنتراست ندارد از قرار معلوم پس از خاتمه کنتراست کنسرسیوم آلمانی و تحویل راه آهن دولت در نظر گرفته است بقیه راه آهن را بدون کنتراست دادن به خارجی ها ساختمان نمایند در هر حال گویا وضعیت فعلی بمنزله آزمایشی از مختار ج خواهد بود که اگر در یک موقع دولت مقتضی دانست ساختمان بقیه را کنتراست بدهد ماخذ صحیحی در دست داشته باشد.

راه های شوسه مازندران

خطوط ارتباطیه مازندران را بطرز جالب توجهی مشغول ساختمان هستند. پل های بین راه را که غالبا چوبی و موقتی بوده به پل های آهنی و سنگی تبدیل می نمایند، عملیات راه سازی و پل سازی در تمام نواحی مازندران و کنار دریا دیده میشود.

ساختمان پل مهمی شبیه پل قشنگ سفید رود در رود خانه مجاور بندر شهسوار در نظر گرفته شده و مسووم با سره مهندس فرانسوی که پل سفید رود را ساختمان نمود مامور ساختمان پل شهسوار گردیده. و قریبا عملیات ساختمانی پل مزبور که مقدمات آن فراهم گردیده است. وع خواهد شد.

همچنین ساختمان پل های محکم آهنی و سنگی و چوبی دیگری در نقاط مختلفه حدود مازندران شروع گردیده که تا چند ماه دیگر جاده جدید بین مازندران و کیلان از راه کنار پل های محکم عرض راه ساخته و با تمام خواهد رسید و در نتیجه مسافت سرحداث شمالی از کنار دریا فوق العاده سهل و خطوط ارتباطیه فنی تکمیل خواهد شد.

راه حبیب آباد بطهران

حبیب آباد یکی از بندر های کوچک مازندران است که در آتیه اهمیت شایانی پیدا خواهد کرد. ساختمان اسکله در این بندر شروع گردیده سکه کشتی های مال التجاره میتوانند در این بندر بارگیری نمایند عمارات و مؤسساتی نیز در این محل مشغول ساختمان هستند که موقعیت آن را در آتیه مهم خواهد ساخت و یکی از بنادر خوب مازندران خواهد شد.

مهمترین چیزی که باعث اهمیت بندر حبیب آباد خواهد شد ساختمان راهی است که حبیب آباد را مستقیما بطهران اتصال خواهد داد.

مسافت بین طهران و مازندران فعلا بیش از چهل و پنج فرسخ است و حال آنکه پس از خاتمه راه حبیب آباد بطهران مسافت بین مازندران و طهران بیش از بیست و دو فرسخ نخواهد بود بین طهران و حبیب آباد کوهستان هایی است که اداره طرق در نظر گرفته است راه را از دامنه های کوه عبور داده بایوسیده ساختمان تونل راه را باز نمایند.

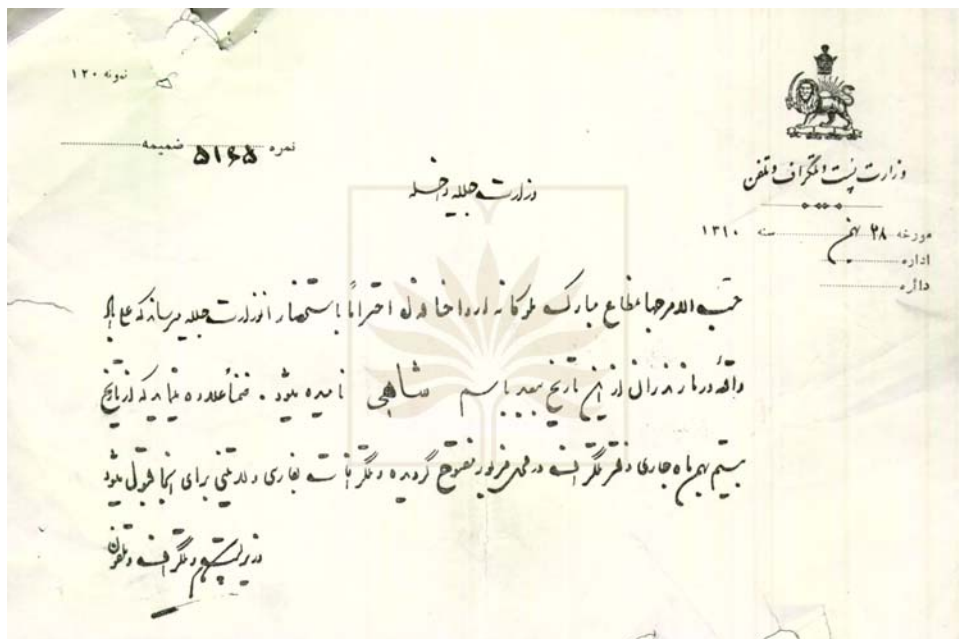
فعلا ساختمان این راه از یک طرف از حبیب آباد و از طرف دیگر از لشگرک و شمشک شروع گردیده و فاصله بین این دو خط را که کوهستان است مشغول نقشه برداری میباشد که هر نقشه بهتر و از جهات طبیعی ساده تر بود اتخاذ و قسمت وسط را نیز شروع به ساختمان نمایند.

ساختمان راه مزبور بیش از یکسال بطول خواهد انجامید و پس از خاتمه بهترین طرفی است که طهران را بمازندران و حدود شمالی متصل میسازد.

چیزی که مورد توجه قرار گرفته این است که بعضی از نقشه برداران راه حبیب آباد معتقدند این راه در صورتی که از دامنه های کوه عبور داده شود سالی چند ماه بواسطه شدت برف مسدود خواهد گردید بنابراین فعلا مشغولند ساختمان را. راز کوه های طالقان یا محل دیگر شروع کنند سکه از ایسین حیث نیز پیش بینی شده باشد.

(روسی)

همین سند بهترین گواه چگونگی نام گردانی است. چندی نگذشت که فرمان تغییر نام به وزارتخانه ها و نهادها داده شد. سندها را ببینیم.

ریاست وزراء

مورخه... ماه... سنه ۱۳۴۰

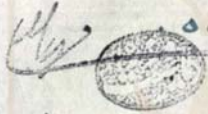
ضمیمه.....

نمره ۸۰۷۰۵

متحد المال

وزارت جلیله داخله

برطبق مراسله وزارت جلیله پست و تلگراف و تلفن حسب الامرندکان
افدس ملوکانه ارواحنا فداء ازاین بیحد علی اباد مازندران باسم
(شاهی) نامیده میشود تقدغن خواهید فرمود دستور لازم بعامورین
برای استحضار صادر نمایند ۵۰

کاپی سند سال زین کاپی ماریتو

۱۳۴۰/۲

کاپی
سند...
کلام...
...

۵۷۲۴۲۷
۱۳۴۰
...

نوع مسوده	نمره عمومی
موضوع مسوده	امر و خصوصی
ضمیمه	کارتن
یا کنویس کننده	دوسیه

وزارت داخله
 اداره کابینه
 دایرة شعبه

تاریخ بالکنویس _____ ماه تاریخ ثبت _____ ماه تاریخ تصویب ۲۸/۱۱ ماه تاریخ خروج ۱۵/۵ ماه ۱۳۱۰

تمهیدات لایحه بمجموع حکم مایلات و دیانت
 حسب امر جهان مندرج بک موزک لرد و خدو از این تاریخ سید علی بابا و احمد دراندر لایحه بسم (شماره)

نامیده میگرد
 میرزا صغیر و وزیر بریز کرمان، خندان بازر
 رشت، ابراهیم نازدک و زکریا فرخ، ابراهیم کرمان
 زند خنده گزین و دستانه شهباز منق
 لنگه زبیر شیر و امان محمد قج میر
 مختار زاید، میران لاه و سنده و دیگر کرده
 وزیر - ۱۳۱۰

ل-۱۶۳

در روزنامه اطلاعات روز ۱شنبه ۱ اسفند ۱۳۱۰، رویه ۲ آوردند:

بیشتر رویکردها، کتاب و یا نوشته کوتاه، شناسنامه شاهی را به کژی 1312 و 1313 و نیز 1314 آوردند. در اینکه به خواست فرمانروایان نام آبادی دگرگون می شود، سخنی نیست. علی آباد نیز بی فرمان رژی پهلوی، شاهی نمی شد! دیده ایم که در رژیم جمهوری فقها نیز شاهی را برنفاقند و به زور حکومتی قائم شهر نامیدند. با چنین دانسته هایی باز هم جای شگفتی است که هنوز در نوشته های کاغذی و اینترنت خطا کنند و زمان نام گردانی را 1313 و یا 1314 بشمرند.

از چه رو همچنان شماری به نادرستی پافشاری دارند که این واقعیت را نادیده بشمرند و 1310 را سال نام گردانی علی آباد به شاهی ندانند؟! شاید برخی از نادانی بوده باشد ولی آیا همه آنانی که به نادرستی نگاشته اند و می نگارند، از ندانستن است و یا این که آماج دیگری هم داشتند و دارند؟! برای نمونه بیا فرایم. در سال 1371، در میان فرمان های سازمان اسناد ملی ایران، بخش نامه تغییر نام علی آباد به شاهی را یافتیم. به یاد دارم روگرقتی از آن را به چند نهاد مانند " کتابخانه عمومی"، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، و اهل قلم مانند زین العابدین درگاهی نیز سپردم دادم. با این همه، همین آدمیزاد در کتابی که به سفارش آموزش و پرورش ساخت، به هر انگیزه ای سند 1310 را نا دیده شمرد و کژ نویسی از روز شمار تاریخ ایران را پسندید و 20 شهریور 1314 را زمان نام گردانی دانست!! نگ: نخبگان علمی قائم شهر. به کوشش

زین العابدین درگاهی با همکاری اداره آموزش و پرورش قائم شهر.

تهران: رسانش، 1379، رویه 19.

همین نمونه برای بدگمانی به کارکرد دست اندرکاران فرهنگی امروز کشور کافی نیست؟! چنین کسانی را که می دانند و باز هم نادرست می نگارند ، چه نامیم ؟ روا نیست نادان بخوانیم زیرا می دانند! باید واژه درخوری یافت که سزای درگاهی و همگنانش باشد!

باید به ذهن بهانه جویان بنشانم که سمت و سوی شادوستی نداشته ام و ندارم. بر این باورم که در نگارش سرگذشت مردم و سرزمین ،سندی را نادیده نشمریم، خواه از دوست باشد و خواه از دشمن مردم. آنچه را که نیاز دانایی است پیش نهیم نه اینکه به خواست ویا ذوق خویش و یا به فرمانی و کام خواسته کشوردارانی، نادیده انگاریم. به یاد بیاوریم روزگار اینترنت است و نه دوره پیش از رضا خانی. اگرچه تیغ سانسوردیکتاتوری آخوندی برنده تر از پهلوی ، بوده باشد ولی زیر افتادنی است!دیر یا زود این دسته نیز سرنگون می گردند.فلم های هر دوره را بشناسیم و جایگاه هر یک را بدانیم. آنگاه بهتر از امروز داد بستانیم.

این هم پیشکش همروزگاران دانای دادخواه و آیندگان دادگستر.

20 آبان 1390=11 نوامبر 2011

bamun@tabarestan.info